

Gjestredaktørene har ordet: Andrespråksimitasjon

Lars Anders Kulbrandstad og Anne Golden

Med dette temanummeret av *NOA Norsk som andrespråk* ønsker vi å løfte frem et felt innen andrespråksforskningen som hittil har fått liten oppmerksomhet her i landet, nemlig etterligning av andrespråkspregede måter å snakke og skrive på. Innen den typologien som Anne Golden, Lise Iversen Kulbrandstad og Kari Tenfjord i 2007 presenterer i artikkelen *Norsk andrespråksforskning – utviklingslinjer fra 1980 til 2005*, hører dette feltet inn under det forfatterne beskriver som språk- og kulturkontaktlinjen. (De andre linjene er innlærerspråk og didaktikk.) Forskningen retter seg her mot møtet mellom språk og kulturer og belyser blant annet hvordan språkvalg og språkbruk arter seg hos personer med et flerspråklig repertoar, og om språkoppfatninger og språkholdninger i et stadig mer mangfoldig samfunn språklig sett.

I tillegg til vår egen oversiktsartikkel om forskningsfeltet andrespråksimitasjon inneholder temanummeret fire artikler som omhandler fem studier. Mens vi som gjesteredaktører har tatt initiativ til nummeret og har rekruttert de øvrige bidragsyterne, er det NOA-redaksjonen som har hatt ansvar for kvalitetssikringen av alle artiklene gjennom fagfelle vurderinger og oppfølging av disse overfor artikkelforfatterne.

Studiene som presenteres er av ganske ulik karakter, men i samtlige arbeider inngår planlagte imitasjoner i humoristiske eller stemningskapende fremstillinger. I fire av dem er imitasjonen muntlig: Komikeren Lene Kongsvik Johansens Danuta, som er vaskehjelp på Vestkanten i Oslo, snakker norsk med et polsk preg, sirkusdirektør og tryllekunstner Arne Otto Lorang Andersen eller Arnardo snakker sitt særegne sirkuspråk i manesjen, bedriftseier Stein Riis-Kristoffersen og datteren Re-

becca stiliserer både første- og andrespråkspreget norsk og engelsk i *Underholdningsavdelingens* sketsj «Rebecca redder familiebedriften» i NRK, og komiker Herman Flesvigs rollefigur rekrutten Ola Halvorsen snakker kebabnorsk i programserien *Førstegangstjenesten*. Den siste studien er basert på et avismateriale der karikering av samers norske språkbruk i såkalte «finnkallbrev» blir presentert.

Alle imitasjonene har til hensikt å være underholdende. Både i Golden og Kulbrandstads artikkel «‘Grei skuring’? En komikers imitasjon av norsk med polsk preg» og i Lomeu Gomes, Opsahl og Røyne-lands «'Imitation game'? Karnevalesk humor i medierepresentasjoner av andrespråkspreget tale» diskuterer forfatterne hva tilskuerne faktisk ler av, og (en del av) forskningsspørsmålet er hvorvidt dette er underholdende eller latterliggjørende overfor den gruppen som karikeres. I Kulbrandstad og Goldens «Sirkusdirektør Arnardos manesjespråk» belyses språkets eksotiserende funksjon, og opphavet til dette spesielle stemningsspråket diskuteres. I Hårstad og Johansens «'Æg e no pærre et stakkars finn': Skriftbasert karikering av samiske språkbrukeres norsk i aviser på 1900-tallet» er hensikten å presentere denne spesielle pressesjangeren, og kaste nytt lys over utviklingen av forestillingene om «samiskhet» i tekstmaterialet.

I alle artiklene presenteres og diskuteres de språklige markørene som imiteres, og grader av autentisitet undersøkes i de ulike måtene å snakke norsk på. Danutas polskpregede norsk sammenlignes med andrespråksnorsk fra autentiske polske innlærere. Spørsmålet er hvilke språktrekk Kongsvik Johansen tar i bruk for å få Danutas språk til å fremstå som norsk snakket av en polsk dame, slik også polske lingvister stort sett er enige i at hun gjør. Arnardos særegne fremføring beskrives og sammenlignes både med førstespråks- og andrespråksnorsk. Analysen av bedrifts-eier Stein Riis-Kristoffersens språk viser at han snakker en overdreven, nasal og konservativ Oslo vest-varietet med stor selvsikkerhet, mens engelsken hans er typisk andrespråkspreget og stotrende. Datteren Rebeccas norske talespråk har derimot en r-uttale som forbindes med (øst-)asiatiske innlærere av norsk som andrespråk, noe hun angivelig har lært av den thailandske au pairen i huset. Samtidig virker engelsken hennes som en overdreven versjon av «RP» eller «Queens English». I overgangen fra norsk til engelsk har altså rollene deres endret seg: Rebecca er den kompetente, mens faren fremstår som den mer hjelpeløse. Rekrutten Ola Halvorsens «kebablignende norsk» sammenlignes med autentisk multi-

etnisk norsk slik det kommer frem i tilgjengelige beskrivelser av denne talestilen. Når det gjelder fremstillingene av samer og språkbruken deres i «finnkallbrevene», bærer de gjennomgående preg av en form for retorisk og pragmatisk latterliggjøring som er produsert i et norsk og mektig utenforskap.

Alle disse fremstillingene tar i bruk og forsterker stereotypiske oppfatninger av spesifikke gruppers måter å snakke norsk (og engelsk) på, og imitatorene prøver å skape humoristiske effekter der kontraster og overdrivelse står sentralt.

Vi mener at studier av andrespråksimitasjon beriker norsk andrespråksforskning og håper at temanummeret vil inspirere til videre forskning på dette feltet.